

ΤΑ ΟΧΥΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΠΕΡΙΛΑΛΗΤΟΣ οχύρω-
σις τῆς Κερκύρας συν-
εδέθη μετὰ τοῦ ἐπι-
φανοῦς ὀνόματος τοῦ
μεγάλου ἀρχιτέκτονος
καὶ μηχανικοῦ Μι-
χαὴλ Sanmichieli
τοῦ ἐφαμίλλου τοῦ

Bramante καὶ τοῦ Sangallo. Ὁ ἀμμικέλας ἐγέν-
νηθῇ τῷ 1484 ἐν Βερώνῃ, ἐνθα ἀπέθανε τῷ 1559.

Ὁχύρωσε τὴν Βενετιάν καὶ τὴν Βερώνην.
Ἀνήγειρε πολλὰ μεγαλοπρεπῆ μέγαλα εἰς Βε-
νετιάν, εἰς Πατάδιον, εἰς Βερώνην, εἰς Ἀσινιά-
νον καὶ ἄλλα καὶ. Εἰς τὸ ἐν Βερώνῃ μέγαρον
τοῦ Bevilacqua ἔχομεν λαμπρὸν δείγμα τοῦ ἀρ-
χιτεκτονικοῦ τοῦ ρυθμοῦ, ὅστις ἔκτοτε ἐκλήθη
style sanmicheliano Ἐφεῦρε τὰ λεγόμενα
τετράγωνα προσχώματα. Ἡ Βενετικὴ κυβέρνη-
σις ἀπέστειλεν αὐτὸν διὰ νὰ οχύρωσῃ τὴν Πε-
λοπόννησον. Ὁχύρωσε τὸ παλαιὸν φρούριον Κερ-
κύρας. Ἐστάλη ἔπειτα εἰς Κύπρον καὶ εἰς τὴν
Κρήτην ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ. Ἐδράμεν ἔπειτα
εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ διὰ τῆς τέχνης αὐτοῦ καὶ
διὰ τῆς ἀνδρείας τοῦ Αὐγουστίνου Κλουσάνῃ
ἡ πόλις δὲν κατεστράφη ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Μετὰ
τὸν πόλεμον ἐπανάκαμψεν εἰς τὴν Κέρκυραν μετὰ
τοῦ Θωμᾶ Μοτσίνιγερ, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὴν
οχύρωσιν τῆς Κερκύρας. Ἐπειτα ἐστάλη εἰς
Σεδένικον καὶ ὠχύρωσε τὸ ἐκεῖ φρούριον τοῦ
Ἀγ. Νικολάου. Φθάσαντα εἰς Βενετιάν, ἡ Κυ-
βερνησις τὸν ἐξετίμησεν διὰ τὰ οχύρώματα,
ἅτινα ἔκαμεν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ἰωάννης Ἰερώνυμος Σαμμι-
κέλης, ἥτο ἐπίσης ἀρχιτέκτων καὶ μηχανικός.
Οὗτος ἔφερε σπουδαίας μεταρρυθμίσεις, τῇ συμ-
βουλῇ τοῦ διαπρεποῦς θεῖου του, εἰς τὸ παλαιὸν
φρούριον Κερκύρας. Σὺν τοῖς ἄλλοις ὠκοδόμησε
ἀσφαλὲς καταφύγιον τῶν πολιτῶν ἐν καιρῷ ἐφό-
δου τῶν ἐχθρῶν (1). Οὗτος εὗρίσκετο εἰς τὴν
Κέρκυραν τῷ 1548, ὅτε διετάχθη νὰ μεταβῇ
εἰς Κύπρον καὶ εἰς Κρήτην καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ
ἔπειτα εἰς τὴν Κέρκυραν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν
οχύρωμάτων. Τὰς ἐν Κύπρῳ ἐργασίας ἐξηκολού-
θησεν ὁ ἔλλην μηχανικὸς Λεωνίδας Ἀττάρ. (2)

(1) Πρὸλ. Vasari : Vite degli Artefici — Temenza :
Delle Vite dei più celebri Architetti e Scultori Vene-
ziani del Secolo XVI — G. A. Selva : Elogio di Michele
Sanmichieli. Roma 1814. — A. Bertoldi : Michele San-
michieli al Servizio della repubblica Veneta. Docu-
menti tratti dal R. Archivio di Venezia. Venezia 1874.

(2) Cicogna : De'le isevizioni Veneziane Volume V.

Ὁ κερκυραῖος Ἰωάννης Χρόνης ἀρχιτέκτων
καὶ μηχανικὸς γράφει ὅτι : « Ἡ ἡμετέρα Βα-
σιλικὴ Πύλη καὶ ἡ τοῦ Νέου φρουρίου, κατὰ
τὸν λιμένα, κεχωρημένη ἐν μέρει, παριστάνου-
σιν εἰς τὸ ὅλον καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας αὐ-
τῶν τὸν ρυθμὸν τοῦ Σαμμικέλη, καὶ νερμίζο-
μεν, ὅτι δὲν ἀπατώμεθα θεωροῦντες ἀμφοτέ-
ρας ταύτας ἀρχιτεκτονηθείσας κατὰ τὰ σχέ-
δια τοῦ Μιχαὴλ Ἀμμικέλη ἢ τοῦ ἀνεψιοῦ
αὐτοῦ Ἰερωνύμου Σαμμικέλη, οἵτινες πολλάκις
μετεκλήθησαν κατὰ διαταγὴν τῆς Πολιτείας
ἐξ Ἐνατίας εἰς Κέρκυραν δι' οχύρωσιν » (3).

Ἡ Βασιλικὴ Πύλη ἀνηγέρθη ὅμως κατὰ τοὺς
κανόνας καὶ τὰ σχέδια τοῦ Μ. Σαμμικέλη ὑπὸ
τοῦ Φραγκίσκου Φερδινάνδου Βιτέλλη ἐνετοῦ μη-
χανικοῦ καὶ ἀρχιτέκτονος, διότι ὡς εἶδομεν ὁ
Σαμμικέλης εἶχε ἀποθάνῃ τῷ 1559 καὶ ἡ Βα-
σιλικὴ Πύλη ἐκτίσθη μετέπειτα.

Ἡ Βασιλικὴ Πύλη δυστυχῶς τῷ 1893 κατε-
δαφίσθη, διὰ νὰ ἐνωθῇ ἡ παλαιὰ μετὰ τῆς νέας
πόλεως, ἥτις ὅλον ἐν αὐξάνει. Μνημεῖον τέχνης,
ἀνήκον εἰς τὴν ἐπίνοιαν μεγάλου κάλλιτέχνου
καὶ ἀναμνησκον ἡμέρας δεινῶν καὶ δόξης, νο-
μίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ εἴνε σεβαστὸν, παρὰ τῶν
ἀρχῶν ἰδίᾳ αἰτίαις δέν νὰ δώσωσι τὸ καλὸν
παράδειγμα. Ἀφοῦ αἱ ἀρχαὶ δὲν σέβονται τὰ
ἱστορικὰ μνημεῖα, ἔχουμεν τὴν ἀπαίτησιν νὰ εἴνε
σεβαστὰ ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ φωναζόμεν ὅταν
εἰ ἰδιῶται καταστρέφωσι ἢ ἐκποιεῖσιν ἀντικει-
μένα τῶν ἀρχαίων ἢ μεσαιωνικῶν χρόνων.

Ἀμα διεδόθη ἡ νέα Βανδαλικὴ ἀπίστας οἱ
ἐν Κερκύρᾳ ἐταράχθησαν. Ὁ γνωστὸς κερκυραῖος
ἱστοριοδίφης κ. Α. Σ. Βορίνης ἐδημοσίευσεν ὡ-
ραίαν μελέτην συνηγοροῦσαν εὐγλωττῶς ὑπὲρ τῆς
μὴ καταδαφίσεως. Ὁ δὲ ἐπίσης φίλος κ. Α. Β.
Βορίκιος δικηγόρος ἐν Κερκύρᾳ καὶ τῶν γραμ-
μάτων θεράπων ἔγραψε κατὰλληλον ποίημα ὑπὲρ
τῆς διατηρήσεως τῆς Βασιλικῆς Πύλης, ἥτις :

Περίφανη, λεβέντικη, σὰ γέρος πολυμάχη

Τριακόσια χρόνια ὁλόκληρα δὲν ἐκλείσαν ἀκόμα
Ὅπου ζωὴ τῆς ἔδωκε ἡ τέχνη τοῦ Βιτέλη
Εἰς τὸ θεῖον ποῦ ἔλαμψε σὺ τοῦ τοῦ Σαμμικέλη.

Καὶ μέσα ἀντήχησαν τῶν Στρατηγῶν συμβούλια
Διαταγαί, προστάγματα καὶ σχέδια πολέμου.

σελ. 542—543 Ὑπάρχει κώδιξ φέρων τίτλον : Discorso
intorno all'isola di Cipro, di Francesco Attar. Οὗτος
ἤκμασε ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος μέχρι
τῆς ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ἔκτου.

(3) Ἰ. Χρόνης. Ἐγχειρίδιον Ἀστικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς.
Κερκύρα 1862 σελ. 51.

Ἡ εὐλογία τῆς Παναγίας ποῦ κεῖ'χε τὸ βωμό της
Ἐθέριμανε κ' ἐφλόγιζε τ' ἀνδριωμένα στήθια,
Ὡς τ' ἀνιηχοῦς ἁρμονικὰ παντοῦ τὸ δνομά της
Τ' δνομα Νίκης (1) . . .
Κάθε της πέτρα ἐστήσανε ἀδελφωμένα χέρια
Κ' κάθε μία ἀπ' αὐτὰς εἶνε βαμμένη μ' αἷμα
Ἀδελφικό, ποῦ χύθηκε γιὰ τὰ ὑπερασπίαση
Θρησκεία κ' Ἐθνικότητα, Πολιτισμό, Πατρίδα.

★

Ὁ ἐπιφανὴς ἐνετὸς Σεβαστιανὸς Βενιέρος τῇ 11 Ἰανουαρίου τοῦ 1551 ἔγραφε τῇ Κυβερνήσει του ὅτι ἡ Κέρκυρα εἶνε ἡ πύλη τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, ἡ Ζάκυνθος ὁ διάπλους ὁλων τῶν πλοίων τῆς Αἰατολῆς, ἡ Κύπρος ἡ διαφύλαξις τῶν πλοίων καὶ τοῦ δασμοῦ τοῦ ἁλτος τῆς στερεᾶς. (2)

Ἡ Κέρκυρα ἐθεωρήθη πάντοτε ἡ κλεῖς τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, διὸ ἦτο ἐπιζήλος ἡ κατοχή της. Ὁ Μέγας Ναπολέων ἐθεώρει τρεῖς νήσους Ἰονίου Πελάγους ὡς ἐχούσας μεγάλην ἀξίαν, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς του, διὸ, τῇ 3 Ἰουλίου 1797, ἔγραφεν ὅτι ἤθελε τὴν Κέρκυραν διὰ τὰ διαιτηρήσῃ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τῇ 16 Αὐγούστου 1797 ὅτι ἡ Κέρκυρα, ἡ Κεφαλληνία καὶ ἡ Ζάκυνθος ἦσαν διὰ τοῦ Γάλλους εἶχον περισσότερον ἐνδιαφέρον πάσης τῆς Ἰταλίας (3).

Εἰς πάσας τὰς νήσους ἡ Ἐνετία ἔκαμνε ὀχυρώματα, ἀλλ' ὅλην τὴν προσοχήν προσήλωσεν εἰς τὴν Κέρκυραν, τὴν ὁποίαν κατέστησεν ἀπόρητον, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐδαπανήθησαν χιλιάδες χιλιάδων χρυσῶν τσεκινίων.

★

Ἡ μεσαιωνικὴ πόλις τῆς Κερκύρας δὲν ἦτο ἡ σημερινὴ πόλις, ἀλλ' ἔκειτο ἐν τῷ παλαιῷ φρουρίῳ. Τὸ παλαιὸν φρούριον εἶνε δικόρουφος ἀκρόπολις ἣτι εἶνε βράχης ἐξέχων τῆς θαλάσσης εἰς δύο κατατετμημένα τεμάχια, μὲ δύο δὴλα δὴ κορυφὰς διὸ καὶ ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο τότε ἡ Κορυφή καὶ οἱ Κορυφοὶ καὶ ἔπειτα Κορφοί, οἱ δὲ ξένοι Εὐρωπαῖοι τὴν ἐκάλουν Cierpho, Coriphos, Corfont, Corphoy, Curfo, Curfu καὶ τέλος τὸ μέχρι σήμερον Corfù καὶ συνεπῶς ὁ κάτοικος Κορφιάτης, Corfiense, Corfiano, Corfuoto, Corfioto. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν κορυφῶν τούτων τῶν πρὸς τὴν θάλασσαν κατὰ τοὺς χρό-

νους τῶν Ἀνδριανικῆς κυριαρχίας ἦτο τὸ νέον φρούριον (castrum novum) ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας, ἐφ' ἧς ἦτο ὁ μέγας φανὸς ἦτο τὸ παλαιὸν φρούριον (castrum vetus). Ὅτε ὅμως, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, ἀνηγέρθη πρὸς δυσμὰς τῆς νῦν πόλεως ἕτερον φρούριον παρὰ τῇ Σηληρᾷ, τοῦτο ὠνομάσθη νέον καὶ τὸ προὔπαρχον ὠνομάσθη παλαιόν. Τὰ ἐπίθετα νέον καὶ παλαιόν, πρὸς διαστολὴν τῶν δύο φρουρίων, λέγονται καὶ τὴν σήμερον.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Βράχης Κορυφῇ πρὸς ἀνατολὰς ἀπολήγει εἰς ἄκραν, καλυμμένην τὴν σήμερον Καρβοσίδεο. Ἐκ δὲ τοῦ ἀντιθέτου μέρους χωρίζεται ἀπὸ τῆς στερεᾶς — τῆς νῦν πύλως — διὰ τάφρου, τῆς κοινῶς λεγομένης Κοιτραφόσα Ὁ βράχης γύρωθεν περιβρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἐνοῦται μετὰ τῆς νῦν πόλεως διὰ γεφύρας καὶ ἐκεῖ καίται τὸ λεγόμενον Μανδράκιον.

Ἡ νῦν πόλις ἐθεωρεῖτο τότε προάστειον καλούμενον Ἐξοπόλιον Κορυφῶς ἡ Κορυφῶν καὶ Ἐξήπολις, καὶ κοινῶς Ἐωπόλι. Συνεπῶς ὡς προάστειον ἐκαλεῖτο Suburbium borgo. Δηρῆτο δὲ εἰς τμήματα καλούμενα περιοχαί, προσλαβόντα τὴν ὠνομασίαν ἐκ τῆς πλησίον ἐκκλησίας. (1)

★

Ὅτε τῷ 1386 οἱ Ἐνετοὶ κατέλαβον, τῇ αἰτήσει τῶν Κερκυραίων, τὴν Κέρκυραν αὕτη δὲν ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἀπόρητος ὡς ἔπειτα ἐγένετο. Οἱ Κερκυραῖοι ὅμως ἐφοβούντο διότι τὰ λεγόμενα ὀχυρώματα δὲν ἤρκουν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πολιτῶν, ἐφοβούντο τὰς ἐφόδους συνήθεις κατὰ τοὺς πονηροὺς ἐκείνους χρόνους καὶ παρεκάλουν τὴν Κυβέρνησιν νὰ λάβῃ πρόνοιαν καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀπέστελλον συχνάκις πρέσβεις εἰς τὴν Βενετίαν.

Τῷ 1480 οἱ Ἐνετοὶ ἤρχισαν τὴν ὀχύρωσιν τοῦ φρουρίου καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ κατεδάφισαν οἰκίας. (2) Τῷ 1492 ἐγένετο ὑπενθύμους ὅτι καίτοι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχεν ἀρχίσῃ ἡ ὀχύρωσις τῆς πόλεως, οὐχ ἦττον οὐδὲν ἐγένετο πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. (3)

Ἐυστυχῶς οἱ φόβοι τῶν Κερκυραίων ἐπραγματοποιήθησαν τῷ 1537 ἐπὶ Σουλεϊμάν τοῦ Β'. Ἔνεκα τῆς τρομεροτάτης πολιτορκίας τῆς ἐπενεγκούσης εἰς τὴν νῆσον ἄπειρα δεινὰ καὶ ὧν

1) Εἰς τὴν θέσιν ἐφ' ἧς ἀνηγέρθη ἡ Βασιλικὴ Πύλη, ὑπῆρχεν ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας μάρτυρος Νίκης. Μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς καταδάφσεως ὑπῆρχεν ἐν τῇ Βασιλικῇ Πύλῃ εἰκόν.

2) P. Mohmenti: I provveditori Veneziani a Candia (Ἐν Revista Marittima δεκεμβρίου 1897 σελ 457.

3) Correspondence inedite officielle et confidentielle de Napoleon Bonaparte. Paris 1849 τόμος Δ' σελ. 44, 77.

1) Πρὸλ. Μουστοζύδου: Delle Core Coreivesi σελ. 9. — 10. — Νικ. Βουλγάρω: Ἀληθὴς ἐκθεσις περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θαυματουργοῦ λειψάνου τοῦ ἁγ. Σπυρίδωνος ἐξεληγισθεῖσα μετὰ σημειώσεων καὶ προσθηκῶν ὑπὸ Ν. Τ. Βουλγάρω; καὶ Ν. Β. Μάνεση σελ. 20—21 — Α. Σ. Βροκίνη: Ὁ περὶ ἐνετοκρατίας τειχισμὸς τοῦ Κερκυραϊκοῦ ἁστεως. σελ. 6—8.

2) Σάβα: Μνημεῖα Ἑλληνικῆς ἱστορίας τομ. VI, σελ. 219.

3) Σάβα: Μνημ. Ἑλλ. ἱστορ. τόμ. V. σελ. 226.

PROUD' HON

Ἀπαγωγή τῆς Ψυχῆς ὑπὸ τοῦ Ζεφύρου

τὸ ἀποτέλεσμα ἦσαν καὶ αἱ πολλαὶ χιλιάδες αἰχμαλώτων, ἐν οἷς καὶ ἡ κόρη Καλὴ Καρτάνου, ἣτις ἐγένετο ἔπειτα περιλάλητος Σουλτάνα. ⁽¹⁾

★

Μετὰ τὴν πολιορκίαν ἡ νῆσος ἐπαρουσίαζεν ἀξιόδακρυτον θέαν. Ἦτο σχεδὸν ἡρημωμένη χώρα ⁽²⁾. Οἱ Κερκυραῖοι περίφοβοι μήπως ἐπαληφθῇ τὸ κακόν, ἐκ δευτέρου ἀπέστειλαν πρέσβεις ἐπὶ πρέσβειων, ὅπως ἡ Κυβέρνησις προνοήσῃ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν πολιτῶν ἐν προσεχεῖ τυ-

χόντι κινδύνῳ διὰ ὀχυρώσεως καὶ δὴ τειχισμού τῆς ἐν τῷ παλαιῷ φρουρίῳ ἄκρας τοῦ Ἁγίου Σιδήρου (San Sidero, San Sidro. ἀγ. Ἰσίδωρος). Τῷ 1546 ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ ἐντολὴν ὡς τὸν ἐπὶ τῶν φρουρίων προβλεπτήν, ὅπως, τῇ συμβουλῇ τῶν μηχανικῶν, ἱκανοποιηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι. Τῷ δὲ 1559 διατάχτετο ὁ Βασιλεὺς γενικὸς προβλεπτῆς Κερκύρας νὰ κλείσῃ διὰ τειχῶν τὴν θέσιν Ἁγίου Σιδήρου, συμφώνως τοῖς σχεδίοις, ἅτινα ἐλάμβανεν. ⁽¹⁾

Ἐπίσης καὶ ἐλθέσεις τῶν ἐνετικῶν ἀρχῶν ἀπεφάναντο περὶ τῆς ἀνάγκης ὀχυρώσεως τῆς Κερκύρας. ⁽²⁾

(Ἔπεται συνέχεια)

ΣΠ. ΔΕ-ΒΙΑΖΗΣ

1) Πρβλ. Μουστοξύδη: Ἱστορικῶν καὶ Φιλολογικῶν Ἀναλέκτων. σελ. 83—97—Σ. Στρατηγού: Ἡ πολιορκία τῆς Κερκύρας ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν 1537 (Ἐν οἰκογενειακῇ ἀνθοδέσμῃ περιοδικῇ Κερκύρας τοῦ 1875, ἀρ. 3—5.) Φ. Ἀλθάνα: Ἡ ἐν ἔτει 1537 πολιορκία τῆς Κερκύρας καὶ τὰ περὶ τὴν Καρτανίδα Καλὴν. Κερκυρα 1877—Κ. Χ. Μ. Κυριάκη: Ὁδηγὸς τῆς Κερκύρας. Κερκύρα 1902 σελ. 156—165.

2) Δ. Μάρμορα: Della Historia di Corfù Venezia 1672 σελ. 311.

1) Σάβα: Μνημεῖα Ἑλλ. Ἱστορίας τόμ. V. σελ. 279, 297, 307.

2) Lamansky: Secrets d'état de Venise. Peterbourg 1884 σελ. 198, 611, 665 κλ.